

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук,
старшого викладача кафедри методики викладання навчальних предметів
Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Запорожцевої Юлії Сергіївни

на дисертацію Радишевської Марії Миколаївни

«Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів
гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки»,
представлену на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

На всіх етапах реформування вищої школи проблема формування майбутнього спеціаліста була і залишається актуальною як у теоретичному так і в практичному аспектах її вирішення.

Її актуальність зумовлена такими провідними взаємозв'язаними факторами: *по - перше*, розбудова національної системи освіти у напрямі формування повноцінної самореалізованої особистості, здатної адекватно реагувати на запити сучасного суспільства, сприяє утвердженню компетентісного характеру освіти, головною метою якої є створення умов для розвитку особистості, формування здатності і готовності до самостійного функціонування у глобальних, культурно-соціальних та інтегративних системах. Саме тому особливої актуальності набуває проблема формування інтерактивної компетентності студентів як функціонально та особистісно значущої професійної якості майбутнього спеціаліста.

Актуальність представленого дисертаційного дослідження Радишевської Марії Миколаївни визначається тим, що в умовах трансформації сучасної системи освіти України, зростання вимог до ефективності та результативності професійної діяльності, розробки і впровадження нових педагогічних технологій навчання в системі вищої освіти, завдання наукового обґрунтування зазначеної тенденції перетворюється в одну із найбільш значущих проблем.

По-друге, актуальність дослідження підтверджується ще й тим, що вчені не прийшли до спільної думки щодо визначення поняття «інтерактивна компетентність», розкриття її сутності та структури, ролі гуманітарних дисциплін у її формуванні.

По-третє, актуальність дослідження підтверджується проблемами практики, відсутністю розроблених і апробованих технологій формування інтерактивної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

Соціальне замовлення на підготовку конкурентоспроможних й кваліфікованих фахівців вимагає відповідної організації процесу навчання в системі вищої освіти. Тому, звернення дисертантки до проблеми формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки є без сумніву актуальним.

Дослідницею забезпечено цілісність педагогічного дослідження: коректно визначено об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. Предметом дослідження були зміст і технологія формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. Сформована емпірична база ефективно використана дисертанткою у процесі вирішення визначених завдань. Застосування комплексу підходів, які стали надійним засобом збирання й оброблення інформації, забезпечили дослідниці можливість ефективного використання структурно-функціональної моделі формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки на всіх етапах педагогічного експерименту.

Дисертаційне дослідження є логічно структурованим. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Усі положення вступу формулюються чітко й стисло. М.М. Радишевська переконливо обґрунтовує актуальність теми дослідження, чітко визначає його мету, детально виписує наукову новизну, теоретичне й практичне

значення проведеного дослідження. Дисертанткою проаналізовано стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці вищої школи, уточнено сутність базових понять і категорій.

У першому розділі «Теоретичні засади формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки» висвітлено проблему формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у процесі професійної підготовки. Дисертанткою обґрунтовано термінологічну базу дослідження проаналізовано сучасні наукові підходи до формування досліджуваної компетентності визначеної категорії майбутніх учителів.

Важливим теоретичним здобутком дисертантки є визначення на основі проведеного логіко-семантичного аналізу понятєво - категоріального апарату, змісту і структури поняття професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.

Аналіз вітчизняних й міжнародних літературних джерел і результатів наукових пошуків дав можливість дисертантці кваліфіковано використати форми організації наукового пізнання та визначити шляхи вирішення окремих завдань.

У другому розділі «Моделювання процесу формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці» представлено структурні елементи науково обґрунтованої структурно-функціональної моделі формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки, а саме: мету, завдання, основні компоненти, педагогічні умови, критерії та рівні формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки. Це дало можливість дисертантці розширити знання про досліджуваний об'єкт та отримати якісно нові, висвітлити проміжні результати формувального експерименту, зокрема, результати упровадження

означеної моделі у процес професійної підготовки майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей.

У третьому розділі «Реалізація структурно-функціональної моделі формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей» викладено програму експериментальної роботи, проаналізовано її хід і результати.

Детальна і продумана програма експериментальної роботи, ретельний аналіз результатів констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту свідчать про глибину і системність дослідження.

Заслуговує на високу оцінку вміння дисертантки користуватися сучасними методами математичної статистики для обробки результатів дослідження.

Результати експериментального дослідження підтвердили ефективність розробленої моделі, змісту, форм, методів формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у процесі професійної підготовки та доцільність упровадження її технології.

Висновки представлено у формі теоретичних положень. Вони відображають достовірні знання і вміщують оцінку результатів дослідження, які висвітлено Радишевською М.М. у фахових і наукових виданнях.

Виконане дослідження має вагомим прикладне значення. Отримані практичні результати відкривають нові аспекти досліджуваної проблеми і можуть використовуватися на лекційних та практичних заняттях у процесі професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.

Вагомим здобутком дослідниці є укладений нею практичний спецкурс «Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей (на прикладі викладання англійської мови)», який поряд із дотриманням визначених педагогічних умов, модернізацією змісту освіти для майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей, розробкою програми їх професійної підготовки забезпечує ефективне навчання майбутніх педагогів зазначеної категорії у системі вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблено та апробовано технологію формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у процесі професійної підготовки, експериментально її перевірено, а матеріали дослідження використано у розробці методичного посібника «Педагогічна технологія формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у процесі професійної підготовки».

Вцілому, робота Радишевської Марії Миколаївни є самостійним завершеним науковим доробком здобувача наукового ступеня. Основні положення дослідження викладено у формі статей та доповідей, апробовано на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях. Автореферат і опубліковані роботи всебічно відображають основні положення дисертації. Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертації.

Відзначаючи актуальність, самостійність, творчий характер дисертаційного дослідження, послідовність розкриття його предмета, обґрунтованість положень і висновків, логічність і грамотність викладу матеріалу, висловлюємо деякі зауваження і рекомендації щодо вдосконалення рецензованої роботи.

1. Аналіз феноменів «компетентність» і «компетенція», здійснений у першому параграфі другого розділу дисертації, є, як нам здається, надмірно деталізований з огляду на вже існуючу інформацію з тлумачення й вивчення цих понять.

2. У параграфі 1.3 вміщено 3 важливі змістові сюжети дисертації: *педагогічні умови* досліджуваної компетентності, *історичний аспект* та *контент аналіз* деяких основних понять досліджуваної проблеми. На наше переконання, першу змістову сюжету варто було б перенести у другий розділ дисертації (п.2.2), а історичний досвід можна було б представити в окремому параграфі для підсилення теоретичної складової дослідження.

3. На наш погляд, перший розділ дисертації дещо перевантажений ілюстративними матеріалами – схемами, таблицями тощо.

4. На сторінці 133 п. 3.1 достатньо стисло представлено план програми експериментального дослідження. Доречним було б розширити зміст даної таблиці, додавши графи «методи дослідження» та «опис у параграфі». Таким чином за рахунок наповнення змісту таблиці скорочується надмірний опис самої програми.

Етапи	Зміст	Методи дослідження	Описано в параграфі
-------	-------	--------------------	---------------------

Слід зазначити, що вказані зауваження не є принциповими, мають рекомендаційне спрямування і тому не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження Радишевської Марії Миколаївни.

Отже, представлена на розгляд Спеціалізованої вченої ради дисертація Радишевської М.М. «Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки» відповідає вимогам пп. 1.1, 1.3 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», які висуваються нормативними документами АК МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри методики
викладання навчальних предметів
Житомирського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Ю.С.Запорожцева

Підпис Ю.С. Запорожцевої затверджую

Завідуюча канцелярією

Т.М. Пастушенко